

1.

Sara Holm var 25 år og godt i gang med lektorutdanning ved NTNU i Trondheim. Hun var fra Aremork, en mellomstor kommune som lå nær svenskegrensen, der hennes far Lars Holm, som nå var 65 år, bodde alene. Sara hadde ingen søsken, og hun hadde hatt et nært forhold til faren etter at moren døde da hun var 12 år.

Den 10. februar fikk Lars Holm hjerneslag. Som følge av slaget fikk han en stor lammelse på hele venstresiden, og han fikk store språkvansker. Sara reiste hjem til Aremork med en gang og bestemte seg for å bli der for å ta vare på ham etter at han kom hjem fra sykehuset. Han var sterkt pleietrengende, og Sara hjalp ham på fulltid med alt hjemme og drev med opptrening for slagrammede, slik det ble beskrevet på YouTube. Hun visste at riktig rehabilitering etter et slag kan være avgjørende for å gjenvinne tapte funksjoner. Lars viste fremgang for hver dag. I begynnelsen av mars kunne han bevege seg mer enn før opptreningen startet, men han var fortsatt pleietrengende, og han hadde fortsatt noe taleproblemer og greide ikke å skrive. Lars ba Sara om hjelp til å få nødvendige tjenester fra kommunen. Den 10. mars sendte hun en skriftlig søknad om institusjonsplass med opptrening på vegne av faren. Hun føyde til at søknaden var utformet sammen med Lars, som ikke selv kunne skrive og hadde taleproblemer. To uker etter at Sara hadde sendt søknaden, fikk Lars Holm plass på Aremorkheimen, et lite sykehjem i kommunen.

Sara ble overrasket over at faren var plassert på et sykehjem uten et tilbud om opptrening til slagrammede. Hun besøkte Lars på Aremorkheimen hver dag og ble bekymret over at han var blitt mer passiv, og at det var en tilbakegang i hans funksjonsevner. Hun opplevde at det nesten ikke var mulig å få kontakt med Lars, og hun syntes at han virket forvirret og ute av stand til å ivareta seg selv. Sara tenkte at han var blitt medisinerert, og hun ba om informasjon om hvilke medisiner han hadde fått og innsyn i hans pasientjournal. Sara ba også om informasjon fra legen som var innom sykehuset en gang i uken om helsetilstanden til Lars og de medisinske vurderingene som var gjort. Sara mente at hun som den nærmeste pårørende til Lars måtte ivareta Lars sine interesser i denne situasjonen og medvirke i helsehjelpen. Avdelingssykepleieren avviste at Sara kunne få informasjon og medvirke i helsehjelpen med begrunnelse i at Sara ikke var nærmeste pårørende. Avdelingssykepleieren opplyste om at Lars Holm ikke hadde valgt noen nærmeste pårørende, og at han nå var ute av stand til å foreta et valg. Sara fikk derfor verken informasjonen hun ba om, innsyn i hans pasientjournal eller muligheter til å påvirke helsetilbudet. Sara mente at Lars ikke fikk oppfylt sin rett til nødvendig helsehjelp.

Sara ringte Marte Kirkerud, som var farens fastlege, og formidlet sin usikkerhet om det tilbudet som ble gitt til ham på sykehjemmet. Marte var ikke kjent med hvilke legemidler Lars fikk på institusjonen, men hun understreket betydningen av at Lars nå fikk opptrening før det var gått for lang tid etter slaget. Hun føyde til at fortsatt passivitet kan føre til varige svekkelser av funksjonsevnen. Marte sa at han burde fått plass på en egen slagenhet ved en annen institusjon i kommunen der de også tilbød opptrening, og at hun hadde gitt denne informasjonen til kommunen. Marte skrev en legeerklæring som Sara kunne legge frem for kommunen, om at Lars trengte å få plass på en institusjon med opptrening. Marte la til at dersom kommunen ikke hadde kapasitet til å gi opptrening, fantes det en legespesialist, Anna Olsson, som arbeidet med behandling av slagrammede i nabokommunen Svefors i Sverige. Marte mente at Lars kunne kjøres til Svefors og motta behandlingen der. Hun føyde til at slagpasienter må aktiveres, noe som innebærer en tilbakeholdenhet med medisiner, samt at Lars Holm tidligere hadde vært restriktiv med å samtykke til legemidler. Marte uttrykte

bekymring for om legemiddelbehandlingen på sykehjemmet ble gitt med hans samtykke eller ikke, og om Sara var blitt tatt med på råd. Marte tok kontakt med den svenske legen, som hadde ledig kapasitet og sa at hun kunne ta imot Lars.

Sara sendte den omfattende legeerklæringen fra Marte Kirkerud til kommunen sammen med en ny søknad til kommunen, slik at hun kunne få et nytt vedtak og eventuelt en forhåndsgodkjenning til å dekke utgifter til opptrening hos Anna Olsson i Sverige. Sara viste til kommunens plikt til å oppfylle retten til nødvendig helsehjelp og at Olsson hadde ledig kapasitet. I søknaden presiserte Sara at kommunen enten måtte tilby opptrening i kommunen eller betale for opptrening i Svefors.

Lise Lund, som var leder for helseavdelingen i Aremork kommune, svarte i løpet av et par dager at de ikke kunne omgjøre vedtaket om å plassere Lars på Aremorkheimen, og at det uansett var lang ventetid i kommunen for å få opptrening etter slag. Hun tilføyde at Lars ikke selv kunne velge et tilbud, og at plassen på sykehjemmet dekket hans rett til nødvendig helsehjelp. Aremork kommune kom under enhver omstendighet ikke til å etterkomme ønsket om å tilby Lars opptrening i Sverige på kommunens regning.

På grunnlag av dette svaret sendte Sara en klage til statsforvalteren der hun viste til at kommunens vedtak innebar at retten til nødvendig og forsvarlig helsehjelp ikke var oppfylt. Hun begrunnet dette med at Lars Holm ikke hadde fått et helsetilbud som dekket hans behov for opptrening, noe han etter loven hadde krav på. Sara la ved legeerklæringen fra Marte og viste til at det var kommunens ansvar å skaffe et tilbud om opptrening. Sara føyde til at sykehjemmet ikke hadde bidratt til at Lars hadde fått utpekt en nærmeste pårørende og at hun ikke ble involvert i beslutninger om helsehjelpen til faren. Videre hevdet hun at den behandlingen Lars fikk, ikke var forsvarlig, da han ble gitt legemidler som etter hennes oppfatning førte til passivitet. Til slutt viste hun til at EØS-avtalen art. 36 omfattet helsetjenester, og at kommunens avslag på søknaden om å få dekket utgifter til opptrening i Sverige derfor var i strid med denne bestemmelsen.

Aremork kommune fastholdt overfor statsforvalteren at kommunen hadde oppfylt retten til nødvendig helsehjelp. Kommunen viste til at den verken hadde personell eller økonomi til å gi flere slagrammede et opptreningstilbud. Kommunen hevdet også at Sara ikke hadde klagerett på vedtaket, siden det var Lars som måtte klage. Det ble lagt ved et svar fra sykehjemmet om at helsehjelpen som var gitt var forsvarlig. Sykehjemslegen hadde rekvirert flere legemidler, blant annet beroligende, da Lars virket deprimert og misfornøyd. Avdelingssykepleieren hadde gitt ham dette uten nærmere dialog med Lars, da det var tungvint å kommunisere når han ikke hadde språk. Sykehjemmet viste til at Sara ikke var blitt valgt av Lars som nærmeste pårørende, og dermed ikke hadde rettigheter til informasjon og medvirkning, og at Sara ble oppfattet som en plagsom pårørende.

Kommunen uttalte at Lars Holm uansett ikke hadde noen rett til å få dekket utgifter til behandling i Sverige, da EØS-avtalen art. 36 ikke omfatter helsetjenester. Kommunen føyde til at den ville ha dekket utgiftene hvis denne typen tjenester hadde vært omfattet av bestemmelsen.

Drøft og ta stilling til de spørsmålene oppgaven reiser.

2.

Sara hadde i løpet av livet hatt perioder der hun brukte narkotiske stoffer og slet med spiseforstyrrelser. Påkjeningen rundt farens hjerneslag førte henne tilbake til rusmidler. Da sommeren kom, ruset hun seg daglig på kokain. Hun bestemte seg likevel for å flytte tilbake til Trondheim for å ta opp studiene igjen. Hun var imidlertid i dårlig form. Utpå høsten skjønte hun at hun ikke ville greie å følge progresjonen i studiet, og hun oppsøkte fastlegen sin, Ellen Ås, for å få en legeerklæring på behov for utsatt eksamen. Overfor Ellen fortalte Sara om påkjeningene hun hadde hatt, og at hun følte seg svimmel og sliten. Ellen hadde fulgt Sara i årene som student, og nå var hun overrasket over hvor undervektig hun var blitt, så hun stilte flere spørsmål. Sara visste at Ellen hadde god kunnskap om spiseforstyrrelsen fra tidligere.

Da Ellen sa at hun fryktet for Saras liv, ble hun kontant avvist. Sara innrømmet imidlertid at hun nok hadde et rusproblem. Ellen undersøkte Sara og mente at det var nødvendig å legge henne inn i en institusjon for rusavvenning. Sara motsatte seg denne behandlingen og hevdet at hun hadde hatt perioder gjennom livet med misbruk av rusmidler uten at hun satte seg selv i alvorlig fare. Hun pekte også på at det tilbudet Ellen ville gi henne, ikke dekket hennes behov for hjelp. Sara var derimot villig til å motta frivillig behandling om et par måneder dersom hun fikk plass i en institusjon som både kunne behandle henne for rusmiddelmissbruket og spiseforstyrrelser.

Sara ble tvangsinnlagt i en institusjon for behandling av rusmiddelmissbrukere. Det ble truffet et kommunalt vedtak etter helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2, begrunnet med at Saras liv og helse var i akutt fare. Etter tolv dager traff barneverns- og helsenemnda et nytt vedtak om tvangsbehandling. Overfor tingretten krevde Sara at hun ble skrevet ut med henvisning til at de grunnleggende vilkårene for tvang ikke var oppfylt.

Drøft og ta stilling til de spørsmålene oppgaven reiser.